

Ut si charus item rex idem gratia suadet.
 Legem scripsit homo, descendit gratia cælo :
 Lex servvire docet, dominari gratia monstrat ;
 Lex condemnabit, sed gratia justificabit.
 Hoc dicendo, bonam prorsus non denego legem ;
 Sed laudans veniam, commendo regibus illam.
 Non satis una valet, si non manet altera secum.
 Frangitur hæc, fortis ; contemnitur altera, mollis
 Est bona temperies, quam lex et gratia miscent
 Hæ si conjunctæ, generabunt pacis amorem.
 Non laudo pondus, quod nemo ferre valebit.
 Viribus inspectis onerabit gratia lapsos.
 Rex Dominus cæli, miserando, judiciales
 Abscondens pœnas, conversos protegit hostes.
 (9) Hunc imitare, peto, pie rex Heinricæ, Tonantem,
 Qui misero parcit, parcendo crimina punit,
 Sic utrumque bonum doceat regnare patronum,
 Per quem lex feriat, quo legem gratia sanet.
 Hoc, venerande, tibi prædixerit ordo sacrandi,
 Cum præsul gladium femoris vertigine cingit,
 Dum rex iratus fueris miserando quiesce.
 Dura foveantur aquis, durescant lenia flammis ;
 Alternatque vices moderatæ jus rationis.
 Hinc adamas durus solvetur sanguine molli ;
 Conseritur vitrum melius per vincula plumbi :
 Ferrum cum limo massa cadente liquescit.
 Et natura jubet mutari tristia blandis :
 Post acidum, dulcem præstat gustare saporem,
 Post dulces, acidos iterum confundere gustus
 Non hæc propterea tibi, rex, narrare paravi,
 Ut te clementem dominum regnique parentem
 Quis dubitet, sed eos qui tantum lege moventur
 Castigare libet, quibus hæc pia dogmata trado.

Cum Deus omnipotens in mundo cuncta creavit,
 Solus homo liber percepit dona creantis.
 Mox libertatem primam vaga mens vitiavit.
 Cæperunt miseri dono rationis abuti ;
 Et potuisse malum, traxit natura, per usum.
 Ecce Deus legem superaddidit hoc reprimentem,
 Cujus transgressor non impunitus abiret,
 Ac pœnam metuens redeat perversa voluntas
 Judiciumque probet quam sit peccare malignum.
 Sic Dominus clemens servos revocare volebat.
 Non tulit illud homo, pœnali lege gravatus,
 Ut per vindictam posset compescere culpam ;
 Et mortale jugum læsa cervice dolebat.
 Occidatur, ait, lex, qui semel est homicida,
 Et qui mœchetur cum mœcha mox lapidetur ;
 Dens pro dente cadat ; lumen pro lumine vadat ;

(9) In ms. margine : CONSILIUM GRATIÆ.

A Pesque pedem reddat ; manui manus altera cedat ;
 Vulnera vulneribus responsum reddere certent.
 Qui detestatur genitores, hic moriatur ;
 Qui furtum faciet, sine pœna non remanebit ;
 Quinque boves unum redimant cum fraude remotum ;
 Qui furatur ovem, reddat cum quatuor unam ;
 Si maledicet homo, moriatur pro maledicto
 Si lex verborum contorquens tela suorum,
 Terrebat plures, et desperare coegit,
 Clamabat populus sub tanto pondere pressus,
 Vociferabat homo fessus religamine duro,
 Hoc non posse pati, fore tempus jam miserendi.
 Audivit Dominus clamantes, et miserorum
 Respondit gemitus solita pietate creator.

B Venit in hunc mundum carnis velatus in umbra,
 Humani generis formator et ipse redemptor.
 Non repulit legem, sed justum dans moderamen,
 Ne moreretur homo, veniam cum lege locavit ;
 Ut cum lex mortem promittat, gratia vitam :
 Erigat hæc humiles, ut dissipet illa rebelles
 Conversus veniam judex non abneget ullus.
 Sic Deus omnipotens per vates dixerat olim :
 Nolo peccantis mortem, nec gaudeo pœna :
 Convertatur, ait, vivat, mihi serviat ipse,
 Conservatus homo, quem prisca in sede repono.
 Nunc idem Dominus veniens in tegmine carnis
 Inquit : Discipulis hoc mando, discite, cunctis :
 Crimina pœniteant, et vita perpetuo vivant.
 Peccatum pereat, peccator vivere discat.
 Qui se convertit, non est hic qui fuit olim.

C Non dicam hic vitæ quid sit clementia verax :
 Quod gratis dabitur clementia jure vocatur.
 Qui recipit meritum, veniam quis dixerit illud ?
 Si quis peccanti converso vult misereri,
 Et, parcens misero, vindictam sumere nescit,
 Hic veniam tribuit ; sic pœnam gratia spernit.
 Propitiatur homo confratri crimine lapsos.
 Qui cadit et surgit, spes est ut vivere possit.
 Omnes peccamus, peccantibus hoc faciamus
 Quod Dominus nobis qui clemens est inimicis,
 Cum veniam laudo, non legem temnere quero.
 Lex bona si veniam dorso portare studebit,
 Gratia tunc prodest, cum lex præcesserit illam.
 Et lex obstanti, sed gratia sit redeunti :
 Sic in utroque bono dabitur consistere mundo.

Nunc tibi sit regi pax et clementia Christi :
 D Tu princeps orbis sis Christi munere fortis,
 Tu Dominus regni vivas in pace perenni.
 Sic vult Wippo tuus cum fido pectore servus.

VERSUS WIPPONIS AD MENSAM REGIS

IN NATALI DOMINI

Regalis cœtus sit in isto tempore lætus,
 Quo lux in tenebris exoritur populis

PATROL. CXLII.

Inter lætandum res suadet commemorandum,
 Quod Deus est natus, Filius ipse datus.

40

Parva dedit Bethlem de magno germine panem,
 Qui satiari valet quidquid ubique manet.
 Panem de cœlo porrexit gratia mundo ;
 Panis adest vivus perpetuusque cibus.
 Fons salientis aquæ, diffusæ pocula vitæ ;
 Hinc quicumque bibet, non iterum sitiet.
 Mellis dulcedo per Christum fluxit olympo,
 Ut sapiant famuli delicias Domini ;

A Bos renuit fenum cum vidit nobile granum
 Et præsepe Dei præcavet os asini.
 Virgo Maria, vide, mirando talia ride :
 Ex te per verbum cerne Deum genitum.
 Rex pie cœlestis, nostris illabere festis
 Da fructum pacis, sicut ubique facis,
 Heinrico regi digneris propitiari
 Ut cum lætitia pertrahat officia.

PROVERBIA WIPPONIS

EDITA AD HENRICUM CUONRADI IMPERATORIS FILIUM

(Apud Marten. *Ampl. Collect.* IX, 1095, ex manuscripto S. Matthiæ Trevirensis annorum 500.)

Incipit inventum, referens proverbialia centum.

Decet regem discere legem. Audiatur rex quod præcipit lex. Legem servare hoc est regnare.

Notitia litterarum lux est animarum
 Sæpius offendit qui lumen non attendit.
 Qui habet scientiam, ornat sententiam.
 Melior est sapientia quam sæcularis potentia.
 Plus unicus sensus quam multiplex census.

Est sapiens multum qui amat Dei cultum.

Vir fidelis coronatur in cœlis.

Bene credit qui neminem lædit

Qui fidus seniori approximat honori.

Qui confidit in Deo fortis est ut leo.

Melius est in Deo sperare quam divitias congregare.

Fortissima spes beatificat res.

Charitas non ficta odit delicta.

Qui diligit fratrem, placat Deum et patrem.

Regnum cœlorum non est invidorum.

Melius est humiliari quam exaltari.

Humilis homo triumphat in domo.

Qui per ardua vadit, sæpius cadit.

Viri mites renuntiant lites.

Qui assidue rixantur, a paucis amantur.

Malos pro Deo tolerare est superare.

Pacis donum omnibus est bonum.

Qui in pace fundantur non eradicantur.

Incendium bellorum corruptio est morum.

Homo pudicus est animæ amicus.

Ubi frequens luxuria, non deerit penuria.

Voluptas mundana semper est vana.

Judicis sententiam oportet sequi clementiam.

Melius est interdum ignoscere quam vindictam poscere.

Qui miseretur, misericordiam consequetur.

Verbum veritatis subveniet iudicatis.

Falsus in ore caret honore.

Qui falsitate vivit, omnia occidit.

Qui est hilaris dator, hunc amat Salvator.

Omnis avarus nulli est charus.

Bona tribuere non est minuere.

B Ubi pugnat sancta oratio, ibi vincitur tribulatio.
 Incessanter orare est delicta purgare.

Bene orat qui in corde plorat.

Jejunium forte liberat secunda corte.

Qui non potest jejunare, discat eleemosynam dare.

Bene jubilabit qui a bono non cessabit.

Melius est interdum dormire quam diabolo servire.

Dormire non multum exhilarat vultum.

Qui se fatetur reum, placat Deum.

Ubi est vera poenitentia, ibi Dei clementia.

Oportet enim parcere diu positus in carcere.

Valde decipitur qui nunquam corripitur

Amicabilis increpatio non est damnatio.

Oleum peccatoris laus est adulatoris.

C Ubi longa ebrietas, ibi brevis est pietas.

Vinum multum et forte parum distat a morte.

Per crapulam cibi et potus perit homo totus.

Per moderantiam pervenitur ad abundantiam.

Mediocriter plura gaudet natura.

Proverbium : *Ne quid nimis laudatur in primis.*

Juvenis animosus senex sit gloriosus.

Qui torpescit dum calet, frigidus nihil valet.

Qui vacat in juventute, turbatur in senectute.

Fortes viri omnibus sunt miri.

Reges et præsidēs non decet esse desides.

Mundi rectores æquent cum nomine mores.

Viri pontificales sanctis sunt æquales.

Medici animarum exorbitent parum.

Contra lupum vigilare est raptus vitare.

Qui viduam defendit, ad Christum regem tendit.

Qui vindicat pupillum, Deus coconat illum.

Pauperum consolator est æternæ vitæ amator.

Oportet cavere vanitatem videre.

Cor incendit oculus ut stipulam focus.

Voluptas non visa citius erit elisa.

Qui libenter bonum audit, corde Deum plaudit.

Melius est pauperem audire quam sonitum lyre.

Incassum miseros audit, qui os et manus claudit.

Lingua placabilis ligno vitæ est comparabilis.

Lingua dolosa semper est odiosa.